

РОЗДІЛ II

Конституційне, адміністративне, інформаційне та міжнародне право

УДК 341.231.14:006.032

DOI <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2019-2/9>

А. Гороть

Захист прав окремих категорій осіб в міжнародному праві як особлива форма реалізації міжнародних стандартів прав людини

У сучасних реаліях проблема прав людини є однією з найбільш актуальних. Права людини виступають як одна з найважливіших сфер співробітництва держав на міжнародній арені. Саме тому в статті здійснено порівняльний аналіз захисту прав окремих категорій осіб, зокрема, жінок і дітей у міжнародному праві, та відповідність їх прав міжнародним стандартам у цій галузі. Більшість держав об'єднали зусилля для вироблення критеріїв визначення обсягу і змісту прав людини, засобів їх забезпечення і захисту, створивши потужну наднаціональну систему відповідних механізмів в рамках ООН, РЄ, ЄС. У зв'язку з тим, що саме рівень захисту прав жінок та дітей як складова частина міжнародного захисту прав людини є основним критерієм оцінки демократичності сучасної держави, країни приєднуються до правової сім'ї, у якій сповідуються загальнолюдські цінності, виконують низку заходів щодо приведення у відповідність внутрішньодержавної практики забезпечення прав і свобод людини з міжнародними стандартами. Міжнародний захист прав дитини як система міжнародно-правових норм сформувався після прийняття Статуту ООН і формуванням напряму політики захисту прав людини. У рамках діяльності ООН у 1946 р. було спеціально створено дитячий фонд – ЮНІСЕФ. Конвенція про права дитини 20 листопада 1989 р. має обов'язкову юридичну силу для держав-учасниць. Вказана Конвенція містить особливі інструменти контролю за виконанням державами-учасницями зобов'язань, взятих на себе з приєднанням до цього міжнародного договору. У Конвенції про права дитини також передбачається створення Комітету ООН з прав дитини, який здійснює моніторинг дотримання прав і свобод дітей.

Ключові слова: захист прав людини, конвенції, Ліга Націй, міжнародні стандарти, права людини, ООН.

Постановка наукової проблеми та її значення. Однією з найважливіших галузей сучасного міжнародного права є міжнародний захист прав людини. Становлення доної галузі складалося не просто. Історія захисту прав людини йде далеко в минуле. Перші норми, що регулюють правовий статус індивіда, були присутні в національних законодавствах Стародавнього Риму та Стародавньої Греції, в Англії в період феодалізму (Велика Хартія вольностей 1215 р., акт про краще забезпечення свободи поданого і про попередження заточених за морями 1679 р., Білль про права 1689 р.), в США (Декларація незалежності 1776 р., Конституція США 1787 р., Білль про права 1789 р.), у Франції в результаті досягнень Великої французької революції (Декларація прав людини і громадянина 1789 р.). Сама ж концепція прав людини та основних свобод як категорії з'явилася в XIII столітті в Європі. Вона була сформульована в працях таких відомих мислителів, як Гуго Гроцій, Джон Локк, Едмонд Бурк, в XIII ж столітті, отримала свій розвиток в працях Томаса Пейна.

Потрібно відмітити, що проблема прав людини є однією з актуальніших проблем сучасності. Права людини виступають як одна з найважливіших сфер співробітництва держав на міжнародній арені. Повага й дотримання їх органами конкретної держави та її посадовими особами є переконливим

доказом прихильності цієї держави до ідеалів світового співтовариства, загальноєвропейських норм і принципів сучасного міжнародного права, спрямованого на підтримку міжнародного миру й безпеки, повагу й дотримання прав людини.

Мета й завдання статті полягає в обґрунтуванні необхідності міжнародного захисту жінок і дітей, інвалідів, трудящі-мігранти та члени їх сімей, дослідження міжнародних правовідносин, що виникають у процесі становлення і функціонування системи міжнародного захисту прав жінок і дітей, інвалідів, трудящі-мігранти та члени їх сімей, створення й вивчення її науково-теоретичної моделі інституту захисту прав таких категорій осіб в відповідності до стандартів міжнародного права.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Права жінок і дітей, інвалідів, інвалідів, трудящі-мігранти та члени їх сімей, будучи невід'ємною частиною прав людини і розвиваючись разом із ними в історичній ретроспективі, відрізняються особливістю підходу конкретних держав і міжнародних організацій. Світове співтовариство прийняло низку договорів, що містять міжнародні стандарти прав жінок і дітей, які є обов'язковими до виконання для їхніх держав, що підписали, і мають за мету регламентацію прав жінок і дітей як поряд із правами і свободами людини, розуміючи їх як членів людського співтовариства, так і окремо – з урахуванням їхніх фізіологічних, вікових, статевих особливостей, виходячи з істотної соціальної вразливості цих категорій населення. Потрібно зауважити, що світова спільнота довгий час не помічала необхідності диференційованого підходу до забезпечення та захисту прав і свобод людини.

Велика кількість міжнародних договорів з прав людини проголошують загальний захист громадянських, політичних, соціальних, економічних та культурних прав, що гарантуються кожній людській істоті. Поряд з цим, у зв'язку з виникненням ООН і її діяльністю на міжнародній арені з метою підвищення ефективності правової охорони прав людини, в основу подальшої нормотворчості було покладено й суб'єктивний критерій. І уже в другій половині ХХ століття з'явилися спеціальні договори з прав людини, які передбачають захист окремих категорій людей – жінок, дітей, інвалідів, трудящих-мігрантів [4].

Потрібно відмітити, що в сучасних реаліях міжнародне співтовариство приділяє особливу увагу до проблем захисту прав жінок та дітей оскільки така категорія осіб найбільш вразлива до негативних чинників.

Крім того, в науковій літературі існує думка, що саме права жінок найчастіше порушуються. В міжнародному праві укладення велика кількість міжнародних договорів які присвячені питанням захисту прав жінок, залежно від характеру міжнародних договорів із захисту прав жінок дослідники виділяють:

1) Міжнародні Конвенції та пакти ознакою яких є те, що вони ґрунтуються на традиційному підході до жінок як групи людей, які не можуть займатися певними видами діяльності й потребують спеціального соціального захисту. Норми даних актів зазначають, що жінкам забороняється займатися окремими видами діяльності (Конвенція про нічну працю жінок у промисловості 1948 року; Конвенція про використання жіночої праці на підземних роботах у шахтах будь-якого виду 1935 року тощо) [8; 4];

2) Другу групу актів складають Конвенції, головною метою яких є поліпшення становища жінок у сферах, де вони знаходяться у менш вигідному становищі, ніж чоловіки (Конвенція про громадянство заміжньої жінки 1957 року, Конвенція про охорону материнства 1952 року; Додаткова конвенція про скасування рабства, работоргівлі й інститутів і звичаїв, подібних рабству 1956 року; Конвенція про згоду на шлюб, шлюбний вік і реєстрацію шлюбу 1962 року; Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми й експлуатацією проституції третіми особами 1950 року) [4; 8];

3) Третю групу, складають конвенції, в основу яких покладено ідею недискримінації (Конвенція про боротьбу з дискримінацією у сфері освіти 1960 року; Конвенція про дискримінацію у сфері праці й зайнятості 1958 року та ін.). Провідне місце у зазначеній групі міжнародно-правових актів з прав жінок належить Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок [6, с. 17];

4) До четвертої групи відносяться Конвенції на меті яких є подолання проблеми насильства, порушення прав жінок та дітей [4].

Ще з 70-х років ХХ ст у міжнародному праві почали складатися передумови для гендерного реформування суспільства, хоча чітко виписаний гендерний аспект знаходить відображення у міжнародному праві тільки у 80-і роки ХХ ст. Ряд міжнародних договорів хоча й проголошували принцип рівноправності, але не торкалися питання про гарантії забезпечення рівних умов [7].

Саме тому, ряд дослідників міжнародного права висловлювались про необхідність ухвалення окремого спеціального міжнародно-правового акта, який би захищав жінок від дискримінації за ознакою статі, зумовлювалася відсутністю єдиного підходу до вирішення питання щодо забезпечення

принципу рівності жінок і чоловіків. Також на їх думку не дивлячись на велику кількість міжнародних актів, багато з них гарантували права людини без будь-якої відмінності за ознакою статі, проблемі дискримінації жінок не приділялася достатня увага крім того в них не було виробленого спеціального механізму забезпечення та захисту [1, с. 234].

Не дало бажаного результату і прийняття Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок стало результатом діяльності створеної у 1947 році Комісії ООН щодо статусу жінок. З 1949 по 1959 роки Комісія підготувала цілу низку міжнародних угод, у тому числі Конвенцію про політичні права жінок та Конвенцію про громадянство заміжніх жінок. Зазначені документи були спрямовані на захист прав жінок у галузях, в яких, на думку Комісії, останні були найменш гарантовані. Ткож з 1965 року Комісія здійснювала підготовку тексту Декларації про ліквідацію дискримінації щодо жінок, яка була прийнята у 1967 році. Потрібно відмітити, що Декларація за своєю формою не була загальнообов'язковим міжнародним договором. Тому подальша робота Комісії ООН щодо становища жінок була спрямована на розробку міжнародного акта, який би надав Декларації 1967 року реальної сили та забезпечив ефективне виконання її положень. Результатом роботи стало прийняття Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок яка була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН у 1979 році. Конвенція набула чинності 3 вересня 1981 р., на третій день після ратифікації її двадцятю Державою-членом ООН. Станом на 7 травня 2010 р. вона була ратифікована 186 державами [8, с. 123].

Конвенція про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок була прийнята з урахуванням положень Всесвітньої декларації прав людини, відповідно до якої всі люди народжуються вільними й рівними у своїй гідності й правах, кожна людина повинна мати всі права і свободи, не зважаючи на жодні відмінності, зокрема за ознакою статі. В даному міжнародному акті зазначається, що Конвенція, як спеціальний акт, спрямований на усунення дискримінації саме щодо жінок, визначає поняття дискримінації, природу зобов'язань держав – учасниць Конвенції, характер заходів, направлених на заборону і ліквідацію дискримінації щодо жінок, згоду держав-учасниць ужити всіх необхідних заходів із забезпечення прав жінок, включаючи тимчасові спеціальні заходи. Важливим елементом є те, що міжнародним органом, який контролює реалізацію положень Конвенції визначався Комітет ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок.

Питання захисту прав жінок були присвячені ряд конференцій та конгресів які відбувалися, у 80-90х роках активні захисники прав жінок ставили питання про нехтування проблемами жінок та їхніми правами в усіх цих сферах і говорили про те, що підвищення статусу жінок будь-де залежить від загального поліпшення ситуації щодо їхніх прав [5, с. 345].

Саме тому, важливим є утвердження міжнародних стандартів захисту прав жінок на міжнародному рівні, яке має безпосередній вплив на розвиток національних правових систем держав-учасниць та дає можливість гарантувати захист прав жінок на національному рівні.

Не менш актуальною залишається проблема впровадження міжнародних стандартів захисту прав дитини. В сучасних реаліях існує чимало проблем в галузі охорони здоров'я дітей, дитячої безпритульності, насильства в сім'ї тощо.

Незважаючи на проблему прав дитини в сучасних реаліях в науці міжнародного права питання про необхідність регулювання прав дітей виник порівняно недавно. Роль у цьому зіграли і наслідки Першої світової війни щодо цивільного населення, і зростаючий інтерес до проблеми захисту дітей у більшості країн Європи та Північної Америки. Велику роль даному питанні приділяла Ліга Націй у 1919 році був створений Комітет дитячого благополуччя. Комітет займався розробкою заходів, які необхідно було прийняти в відношенні безпритульних дітей, рабства, дитячої праці, торгівлі дітьми та проституції неповнолітніх. У 1924 році Лігою Націй була прийнята Декларація прав дитини. Саме Декларація стала першим міжнародно-правовим документом у сфері охорони прав та інтересів дитини і вперше сформулювала цілі та принципи захисту прав дитини. Даний документ не вирішив проблеми прав дитини через відсутність єдиних принципів взаємодії і механізмів реалізації норм. Це призвело до того, що держави зверталися до цієї декларації лише фрагментарно з окремих питань у сфері охорони прав дитини.

Міжнародний захист прав дитини як система міжнародно-правових норм сформувався після прийняття Статуту ООН і формуванням галузі захисту прав людини. Слід відмітити, що основоположні принципи захисту прав і свобод дитини формувалися досить довгий час. Перші конвенції які уклалися під егідою Ліги Націй містили норми які створювали інститут захисту від експлуатації, рабства, дитячої проституції, регулювання праці дітей тощо. Першим міжнародним документом, спрямованим на захист від названих порушень прав і свобод дітей, була Женевська Декларація прав дитини 1924 році. Дана Декларація прав дитини включала п'ять основних

програмних положень: дитині повинні надаватися усі засоби, потрібні для її нормального матеріального і духовного розвитку; голодна дитина повинна бути нагодована; хвора дитина повинна отримати допомогу; дитина, яка припустилася помилки, повинна бути виправлена; сироті чи безпритульній дитині повинен бути наданий притулок і догляд; дитина перша повинна отримувати допомогу під час лиха; дитина повинна мати дитинство і захист від усіх форм експлуатації; дитину потрібно виховувати в усвідомленні того, що її кращі якості повинні бути спрямовані на благо ближнім [2]. Потрібно відмітити, що положення Декларації містили чимало недоліків, через які захист прав і свобод дитини здійснювався на недостатньому рівні.

Наступним етапом формування зазначених стандартів припадає на 1949-1950 роки, коли було прийнято цілу низку Женевських конвенцій, в яких згадувалися про права дітей в умовах війни.

Третім етапом розвитку міжнародних стандартів захисту прав дитини стало прийняття Декларації прав дитини в рамках ООН у 1959 році. Декларація прав дитини стала першим в світі міжнародним документом, який було прийнято одногосно. Це зумовлює цілком виправданий підхід дослідників прав дитини до Декларації 1959 року як до документу, що мав найбільший моральний авторитет у світі [1, с. 234].

Завдяки Декларації 1959 року було врегульовано питання правового забезпечення прав дитини. Окрім прав дитини, які традиційно перебували під правовою охороною ще у першій половині ХХст., Декларація закріплювала право дитини на любов та розуміння, підкреслювала необхідність збереження єдності родини, допомоги матері і дитині після пологів, встановлювала право дитини на ім'я і національність тощо. Також, Декларація встановила принцип недискримінації при користуванні правами дитини, проголошеними в ній. Дітям, що були фізично, розумово або соціально неповноцінними, гарантувалося надання спеціального лікування, освіти і догляду. В Декларації захищались і культурні права дітей, а саме, визнавалося їх право на отримання освіти, яка повинна бути обов'язковою та безплатною щонайменше на початковому рівні [4].

Недосконалість механізмів захисту прав дітей пояснюється тим, що перші міжнародні документи з захисту прав і свобод дитини мали декларативний характер. Тому важливо було, щоб Загальна декларація прав людини 1948 року вимагала подальшої регламентації прав людини на рівні загальнообов'язкових договорів, відповідно нормам які містилися в декларації прав дитини потребували подальшого закріплення в новій формі, яка б покладала на держави-учасниці конкретні міжнародні зобов'язання з забезпечення захисту прав і свобод дитини. Як наслідок, 20 листопада 1989 р. приймається Конвенція про права дитини.

У Конвенції відбулося закріплення стандартів захисту дітей від зневаги та образ, з якими вони стикаються до певної міри щодня в усіх країнах. У ній беруться до уваги різні культурні, політичні та економічні особливості держав, що є дуже важливим фактором [8, с. 123].

Конвенція закріплює широкий перелік прав дитини, зокрема: право на життя; на ім'я; на сім'ю; на турботу та захист з боку держави, якщо такого захисту немає з боку батьків; на рівність; на набуття громадянства; на піклування з боку батьків; на збереження своєї індивідуальності; право бути заслуханою у ході будь-якого розгляду, що стосується дитини; право на свободу совісті та релігії; право на особисте та сімейне життя; недоторканість житла; таємницю кореспонденції; право користуватися найдосконалішими послугами системи охорони здоров'я; благами соціального забезпечення; на рівень життя, необхідний для її розвитку; на освіту; на відпочинок; на особливий захист від викрадень та продажу; на захист від фізичних форм експлуатації та насильства; право на життя державою всіх необхідних заходів щодо сприяння фізичному та психічному відновленню та соціальній інтеграції дитини, яка стала жертвою зловживань або злочину; на інформацію [8, с. 123-139].

Конвенційний характер вказаного міжнародного акту зумовлює його обов'язкову юридичну силу для держав-учасниць. Також, Конвенція містить особливі інструменти контролю за виконанням державами-учасницями зобов'язань, взятих на себе з приєднанням до Конвенції. В Конвенції про права дитини також передбачається створення Комітету ООН з прав дитини, який здійснює моніторинг дотримання прав і свобод дитини. З метою захисту якнайкращих інтересів дитини Комітет співпрацює з іншими міжнародними організаціями. Спеціально створений в рамках ООН у 1946 році дитячий фонд – ЮНІСЕФ здійснює поширення в світі ідеї захисту прав людини Метою цього фонду була допомога дітям, які постраждали внаслідок Другої світової війни, тому спочатку ЮНІСЕФ розглядався як тимчасовий фонд. Починаючи з 1953 року ЮНІСЕФ здійснює свою діяльність як постійно діючий дитячий фонд. За вагомі результати своєї діяльності у 1965 році дитячий фонд ООН отримав нобелівську премію миру [8, с. 142].

Висновки. Отже правове становище жінок і дітей виступає як основне завдання світового

розвитку, що впливає навряд чи не на всі основні процеси в сучасному світі та прямо пов'язаний з практично неконтрольованим зростанням народонаселення.

З іншого боку, становище жінки й дитини в суспільстві являє собою найскладніше суспільне явище. Воно є соціально-історичним феноменом, що виник у результаті взаємодії економічних, політичних, культурних, соціальних, правових, етнічних колізій життя суспільства, релігійних, наукових і побутових норм, догм, теорій, нововведень.

Обґрунтування необхідності міжнародного захисту прав жінок і дітей, проведений у контексті історико-правового становлення системи міжнародного захисту прав людини й механізму такого захисту, прав жінок і дітей у національному й міжнародному праві, показало, що їх захист виступає складовою частиною міжнародного захисту прав людини й нерозривно пов'язаний із діяльністю світового співтовариства.

Джерела та література

1. Бурлак О. В. Поняття міжнародного стандарту в міжнародному праві прав людини / О. В. Бурлак // Держава і право : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. – Вип. 33. – С. 509–515.
2. Від прав людини – до прав дитини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravaditej.org.ua/news/20081029310>
3. Грушова А. Т. Проблеми захисту прав людини в діяльності ООН : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» / А. Т. Грушова. – К., 2004. – 20 с.
4. Документы Венской Всемирной конференции по правам человека // A/CONF.157/dc/1/Add/ – 1.1993. – 24 June.
5. Жіночі права. Крок за кроком: практ. посібник з використання міжнародних законів про права людини та застосування їхніх механізмів з метою захисту прав жінок / [пер. з англ. М. Корчинської, Л. Малець]. – К.: Основи, 1999. – 249 с.
6. Конвенція про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок : наук.-практ. коментар] / [О. М. Руднева, Г. О. Христова, О. О. Уварова та ін.]; за наук. ред. О. М. Рудневої. – Харків: Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2005. – 364 с.
7. Плахотнюк Н. В. Міжнародно-правові аспекти боротьби з торгівлею жінками та дітьми : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Н. В. Плахотнюк. – К., 2002. – 219 с.
8. Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи./ Упоряд. Ю. К. Качуренко. – К.: Наук. думка, 1992. – 199 с.

Горь А. Защита прав отдельных категорий лиц в международном праве как особая форма реализации международных стандартов прав человека. В современных реалиях проблема прав человека является одной из наиболее актуальных. Права человека выступают как одна из важнейших сфер сотрудничества государств на международной арене. Именно поэтому в статье осуществлен сравнительный анализ защиты прав отдельных категорий лиц, таких как женщины и дети по международному праву, и соответствие их прав с международными стандартами в этой области. Большинство государств объединили усилия для выработки критериев определения объема и содержания прав человека, средств их обеспечения и защиты, создав мощную наднациональную систему соответствующих механизмов в рамках ООН, СЕ, ЕС. В связи с тем, что именно уровень защиты прав женщин и детей в качестве составной части международной защиты прав человека является основным критерием оценки демократичности современного государства, страны присоединяются к правовой семье, где исповедуются общечеловеческие ценности, выполняют ряд мероприятий по приведению в соответствие внутригосударственной практики обеспечения прав и свобод человека с международными стандартами. Международная защита прав ребенка как система международно-правовых норм сформировалась после принятия Устава ООН и формированием политики защиты прав человека. В рамках деятельности ООН в 1946 г. был специально создан детский фонд – ЮНИСЕФ. Конвенция о правах детей от 20 ноября 1989 г. имеет обязательную юридическую силу для государств-участников. Указанная Конвенция содержит особые инструменты контроля за выполнением государствами-участниками обязательств, взятых на себя с присоединением к Конвенции. В Конвенции о правах детей также предусматривается создание Комитета ООН по правам детей, который осуществляет мониторинг соблюдения их прав и свобод.

Ключевые слова: защита прав человека, конвенции, Лига Наций, международные стандарты,

права человека, ООН.

Horot A. Protection of the Rights of the Specific Categories of Individuals in International Law as a Peculiar Implementation Form of International Human Rights Standards. In today's realities, the problem of human rights is one of the most hotly debated issues. Human rights are one of the most important spheres of inter-state cooperation in the international arena. The article provides a comparative analysis of the protection of the rights of specific categories of persons, such as women and children under international law, and the conformity of their rights with international standards in this field. Most countries have joined their efforts to develop criteria for defining the scope and content of human rights, the ways and means of guaranteeing and protecting them, creating a high-powered supranational system of relevant mechanisms within the UN, the CoE, the EU and the like. The main criterion for evaluating the level of democracy in the modern state is the level of guarantees and protection of human rights, in general, and the rights of women and children as an integral part of international protection, in particular. In view of the above, the countries that share and respect human values in a legal family, ought to implement a number of measures to align domestic human rights and freedoms practices with international standards. International protection of children's rights as a system of international law was formed after the adoption of the UN Charter and the formation of the field of human rights. As part of the UN in 1946, a special children's fund was created – UNICEF. The Convention on the Rights of the Child (November 20, 1989) is legally binding for States Parties. The Convention contains special instruments for monitoring the fulfillment by States Parties of their obligations upon accession to the Convention. The Convention on the Rights of the Child also provides for the establishment of a UN Committee on the Rights of the Child to monitor the observance of the rights and freedoms of the child.

Key words: human rights protection, conventions, League of Nations, international standards, human rights, UN.

УДК 327(061.1ЄЄ)

DOI <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2019-2/10>

I. Конончук

Інституційний механізм спільної зовнішньої політики Європейського Союзу

У статті проаналізовано акти первинного і вторинного права, що регулюють інституційний механізм спільної зовнішньої політики Європейського Союзу (далі - ЄС). Досліджено правовий статус і повноваження інститутів ЄС у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Визначаються зміни, що відбулися у сфері спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС після набуття чинності Лісабонським договором. З'ясовано, що повноваженнями у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки наділено як головні інститути ЄС (Європейську раду, Європейську комісію, Європейський парламент), так і систему спеціальних органів для реалізації відповідної політики ЄС (Високий представник ЄС із зовнішніх справ та політики безпеки, Європейська служба зовнішньої діяльності, Комітет з питань політики і безпеки та робочі групи з проблем спільної зовнішньої та безпекової політики). Висвітлено питання розподілу повноважень між інститутами ЄС. З'ясовуються особливості функціонування інституційного механізму в рамках співпраці держав-членів у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Інституційний механізм спільної зовнішньої політики ЄС спрямований на забезпечення цілісності, послідовності й ефективності зовнішньої діяльності ЄС. Лісабонський договір чітко окреслив інституції, які здійснюють спільну зовнішню політику ЄС. Уведення посади Верховного представника Союзу із зовнішніх справ та політики безпеки є найбільш важливим нововведенням у сфері спільної зовнішньої політики й політики безпеки, оскільки він виступає основним суб'єктом підготовки й реалізації всіх заходів ЄС на міжнародній арені.

Ключові слова: спільна зовнішня політики та політика безпеки, Європейський Союз,